

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ויצא, תשפ"ה

זמני כניסת שבת

Baltimore, MD - 4:25	Minneapolis, MN - 4:13
Brooklyn, NY - 4:10	Miami, FL - 5:11
Chicago, IL - 3:59	Monsey, NY - 4:09
Houston, Texas - 5:03	Montreal, Quebec - 3:53
Johannesburg, S. Africa - 6:32	Passaic, NJ - 4:10
Lakewood/Deal, NJ - 4:13	Toronto, Ontario - 4:22
London, UK - 3:37	Yerushalayim - 3:59
Los Angeles, CA - 4:25	Zurich, Switzerland - 4:17

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

מעשר כספים

כתב הרמב"ם פ"ט ממלכים ה"א בא אברהם ונצטוה יתר על אלו במילה והוא התפלל שחריית ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום. וכתב הראב"ד כן היה ראוי לומר והוא (אברהם) התפלל שחריית והפריש מעשר. וע"ש בכס"מ וסבר הרמב"ם דממעשה דמלכי צדק אין ראיה דדוקא התם עישר השלל הבא בידו ולא בתורת מעשר אלא לפי שכבדו מלכי צדק בהוצאת לחם ויין וכו'. וע"ע רדב"ז הטעם שפי' הרמב"ם ככס"מ ולא מדין מעשר כי כתיב מכל והרי אין חיוב מעשר כספים מה"ת. ומשמע דעת ראב"ד דמעשר כספים מה"ת.

וע' תענית ט' אף דכתיב לא תנסו אבל במעשר שרי לנסות דכתיב הביאו את כל המעשר ובחוננוי נא בזאת. ובתוס' הביאו בשם ספרי דדרש חיוב מעשר כספים מדכתיב עשר תעשר "את כל" תבואת זרעך. ומבואר דמפרש בגמ' על מעשר כספים דשרי לנסות לה', ולכא' אם מתיר איסור לא תנסו משמע שהוא מה"ת.

וכ"כ פ"ת של"א בשם משנת חכמים וכן מנ"ח תע"ד ג' וכן ראשון ציון דסברי שהוא חיוב מה"ת לפי ספרי.

אבל ע' אהבת חסד פ"ח בהערה דאין מוכח, כי הצדקה לת"ח הוא המתיר כי מעשר לת"ח ולכן דומה לתרומה ומעשר שהם לכהנים ולויים, וזה שאמר הנביא ויהי טרף בביתו ובחוננוי.

ושפיר דחה שאין ראיה מהספרי. אכן תיקשי אמאי הביאו זה תוס' כאן מהספרי, ולכא' כוונתם דקשה להו דמצוה דרבנן אין מתיר לנסות, וחיפשו מקור שהוא מצוה מה"ת ומצאו בספרי.

אכן ע' יעב"ץ בתענית וכן שאלת יעב"ץ ח"ב קי"ט שפי' כוונת תוס' להביא ספרי כי אין דרש הגמ' כאן עשר בשביל שתתעשר והרי בעי קרא לענין מעשר כספים ולזה כתבו כי מעשר כספים למד ספרי מסיפא דכתיב את כל. ואין כוונתם דע"כ הגמ' איירי על חיוב דאורייתא.

וע' ב"ח כיון דנהגו להקל ע"כ כי אינו אלא מנהג. וע' ברכ"י רמ"ט ג' שדחה כיון שמפרנס בניו מבן שש והוי צדקה לכן נהגו להקל. וע"ש ברכ"י רמ"ט י"ח במה דפשוט לט"ז דאין מקיים בזה חיוב מעשר, והביא בשם אוה"ח דס"ל דמקיים בזה מעשר, ושוב כתב ברכ"י דאין נכון לעשות כן חדא כי צריך להפריש בדיוק, ועוד כי בלא"ה היה נותן לבניו. ויש להעיר דברכ"י עצמו לעיל אות ג' ס"ל דאת"ל דהוי חיוב עכצ"ל שהמנהג להקל עפ"י אוה"ח ולא כדעת הט"ז.

וע' ט"ז שהק' על הב"ח משו"ע רמ"ט חייב מעשר אבל נראה דעת הב"ח דשו"ע הנ"ל להב"ח איירי בקיימי עניים. וע' ח"צ ח"ב ק"א כעין דברי הב"ח וכתב דלא שייך למעשר עני כי אינו טובל, ויש לעיין דמשמע דמודה דחייב אלא שאינו כמעשר עני. ואולי כוונתו כנ"ל דמצותו דוקא בקיימי עניים.

יקח מאבני המקום וישם מראשותיו (כח, יא)

דרש מרן המשגיח הגאון הרב יחזקאל לינשטיין זצלה"ה: מרן הסבא מקעלם זצלה"ה היה מתעורר מכך שסיפרה התורה על יעקב אבינו בשעה שיצא לילך לחרן "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו", ופירש"י: עשה כמין מרוב סמוך לראשו שירא מפני חיות רעות.

לכאורה תמוה הוא וכי זו היא העצה והדרך לינצל מפני חיות רעות לסוכך ראשו באבנים, והרי כל גופו ורגליו לא היו מוגנים ע"י האבנים האלו וכי אין החיות והמזיקין יכולים להזיקו מצד גופו או רגליו?

אלא שכיוון שהכל מאת השי"ת וכל ההשתדלות והסיבות הם רק לצאת ידי חובתו. ומכיון שהיו לו ליעקב אבנים להגן על ראשו בלבד כבר יצא בזה ידי חובת הגזירה והקנס של ההשתדלות. שהרי שבין כך אין האבנים מגינים על האדם, אלא דבר ד' ורצונו הוא המציל, ונסתפק יעקב אבינו ע"ה בקיום מצות ההשתדלות בזה לבד.

ההשגחה שבגירוש

בחודש אב תש"א, בעיצומה של מלחמת העולם הנוראה, הגיעה פקודת גירוש מהשלטונות היפנים לכל בני הישיבה ששהו באותה תקופה בקובה שביפן, לאחר שבחשדי שמים נצליחו לצאת מעמק הבכא באירופה ולהגיע ליפן. השלטונות היפניים הגלו את בני הישיבה מקובה לשנחאי.

חודשים לאחר מכן, ב"ח לחודש כסלו תש"ב, סמוך לשעה שבע בבוקר סער העולם כולו. הצבא היפני היכה במתקפת פתע מכת מחץ את הצבא האמריקאי בבסיס 'פרל-הרבור' שבאיי הוואי. מתקפה זו גררה את ארה"ב בעל כרחיה למערכת המלחמה הקטלנית.

חודשים קודם לכן תכננה יפן לפרטי פרטים את המתקפה הקטלנית על 'פרל-הרבור'. כחלק מההכנות למלחמה עם ארה"ב נעלה יפן את שעריה כליל בפני אזרחים זרים. את הפליטים שהיו בשטחה גירשה יפן לשנחאי, ביניהם תלמידי הישיבה. עם צירופה של ארה"ב למלחמה נכלאו כל הפליטים שנשארו על אדמת יפן במחנות מעצר, שם הוחזקו בתנאים קשים וגרים, תוך התעללות ועינויים, ע"י השליטים היפנים.

לאחר המלחמה התברר כי הגירוש לשנחאי הציל את תלמידי הישיבה מכליאה במחנות המעצר בתנאים שלא היו מאפשרים להם כלל להמשיך בשגרת הלימוד הרצופה עליה שמרו לאורך כל ימי המלחמה, ובפרט בעת שהותם בשנחאי. בנוסף, ציינו תלמידי הישיבה את יד ההשגחה שתזמנה את הגירוש בסוף חודש אב תש"א, דבר שאיפשר להם לפתוח את זמן אלול במועדו ללא ביטול תורה. (גירוש זה אף מנע מרוב בני הישיבה את הספק מתי לצום את יום הכיפורים.)

תתן אמת ליעקב

כל אשה לאה הסתכלה כל יום במראה, אבל אצלה המטרה הייתה איך להיראות יותר ויותר גרוע, לאה חפשה עצות איך לא למצוא חן בעיני עשו, איך לגרום שהיא תהיה שנואה עליו, והיא לא נרגעה "עד שנשרו ריסי עיניה" אולי עכשיו שאין לי ריסים הוא אפילו לא יסתכל עלי, זהו "וירא ה' כי שנואה לאה".

"ומאי צניעות הייתה בה ברחל? ... אמר לה אחיו אני ברמאות, א"ל ומי שרי ליה לצדיקי לסגויי ברמאותא? א"ל אין "עם נבר תתבר ועם עקש תתפל" (שמואל ב' כ"ב כ"ז) מסר לה סימנין, כי קא מעיילי לה ללאה, סברה השתא מיכספא אחתאי, מסריתו ניהלה והיינו דכתב "ויהי בבקר והנה היא לאה" מכלל דעד השתא לאו לאה היא? אלא מתוך סימנים שמסר לה יעקב לרחל ומסרתה ללאה לא הוה ידע עד ההיא שעתא", ושוב השאלות ידועות, רחל מקבלת מיעקב סימנים על מנת שלא יחליפו את לאה ובסוף היא מועלת באמון והיא בעצמה מוסרת את אותם הסימנים, גם אם נאמר שכך היה צריך לעשות וכמו שברור לנו מתוך מהלך העניינים שכך היה צריך לעשות, כי הרי הזכות של מסירת הסימנים היא הזכות עמדה לרחל להיפקד בבנים, "ויזכר... את רחל" "זכר לה שמסרה סימניה לאחותה", גם כשעמדו האבות לעורר רחמים על כלל ישראל לא עלתה בידם עד שעמדה רחל בתפילה, אני הכנסתי צרתי לביתי, אבל ככל שהעניין גדול מה זה קשור לצניעות?

"ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים... ויאמר... אשר מנע ממך פרי בטן, ותאמר הנה אמתי בלהה בא אליה... ואבנה גם אנכי ממנה" וברש"י "הבה לי, וכי כך עשה אביך לאימך והלא התפלל עליה, אשר מנע ממך, אבא לא היו לו בנים, אני יש לי בנים, ממך מנע ולא ממני" אז מה לרחל אין בנים ויעקב לא מסכים להתפלל עליה? אני כבר מסודר, לי יש בנים, זה לא ענייני שלך אין בנים? פשוט הדבר, יעקב התפלל על רחל, הרבה בתפילה ובתחנונים לקרוע שערי רחמים שרחל תפקד בדבר ישועה ורחמים, הטענה של רחל הייתה ליעקב שהתפילה צריכה להיות תפילה של בעל דבר, לא תפילה על אחרים, אלא שהתפילה תהיה תפילה על עצמך, כמו שיצחק התפלל, וזה היה הדין ודברים ביניהם תתפלל כמו שאביך התפלל על אימך, וכך מובנת התשובה "אני איני כאבא" "אני יש לי בנים" וזה ההמשך "זקנך אברהם היו לו בנים מהגר וחגר מתניו כנגד שרה" אמר לה זה לא דומה, זקנתי היה לאברהם מה לעורר זכות עליה, "זקנתי הכניסה צרתה לביתה" שוב פעם לא מובן "זקנתי הכניסה" ומה רחל עשתה מה זה מסירת הסימנים זה פחות מ"זקנתי הכניסה" אומנם בהמשך "ויזכור... את רחל" אומר רש"י "זכר לה שמסרה סימניה לאחותה" אבל איך זה שיעקב לא מזכיר את הזכות הזאת.

"ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא" (בראשית כ"ט י"ב) "וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא? אלא אמר לה מינסבת לי, אמרה לו אין, מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה, אמר ליה מאי רמאותיה אמרה ליה אית לי אחתיה דקשישא מינאי ולא מינסבא לי מקמה, א"ל אחיו אני ברמאות" (ב"ב קכ"ג), הדברים מוכרים והשאלות ידועות, מהיכן לוקחת רחל את ההנחה, אבא שלי כזה רמאי, הוא לא יתן לי להתחתן לפני אחותי הגדולה, לכאורה, את מי אמור לרצות לבן כחתן, לא את עשו, לא את אותו "איש שדה"? או שהוא אמור להעדיף את אותו "איש תם יושב אהלים", מי יותר ממנו לשמוח ב"הגדולה לגדול", זה בחור לעניין, זה איש כלבבי, יודע לנהל עניינים, לכבוש ארצות, לצבור רכוש, מה שנקרא הגביר הגדול "כי היה רכושם רב" (בראשית ל"ו ז'), איך הוא מעדיף את אותו בטלן, בכניסה לחרון הוא מנסה לעשות רושם, גולל את האבן מעל פי הבאר "להודיעך שכוחו גדול", אבל במבחן התוצאה בשעה שהוא פוגש את אליפז הוא מתקפל ברגע, במקום להסביר לו מה דינו של רודף הוא עושה לומדות "והעני חשוב כמת" ונותן לו את כל ממונו, יותר היה סביר לשמוע שלבן רימה את לאה, לה הוא סיפר שהוא בחר לה כחתן את יעקב ובסוף היא גילתה שהוא מחתן אותה עם עשו, מנגד גם ההצהרה הגדולה "אחיו אני ברמאות" לא כל כך מובנת, היכן רימה יעקב את לבן? כנגד "ותחלף את משכורת עשרת מונים" מקיים יעקב "כי בכל כחי עבדתי את אביכך", הגמרא בב"מ (צ"ג): לומדת שהשמירה של יעקב הייתה שמירה מעולה כשמירה של שומרי העיר "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה" הרמב"ם בהל' שומרים לומד את הלכות שומרים מיעקב, אם הוא אכן היה "אחיו אני ברמאות" של לבן, הוא לא אמור להוות דוגמה כיצד מתנהלים שומרים?

"ראויה הייתה בכורה לצאת מרחל דכתיב "אלה תולדות יעקב יוסף" אלא שקדמתה לאה ברחמים, ומתוך צניעות שהייתה בה ברחל החזירה הקב"ה לה, מאי קדמתה לאה ברחמים? דכתיב "ועיני לאה רכות" מאי רכות... רב אמר לעולם רכות... שהיו אומרים... גדולה לגדול וקטנה לקטן והייתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת: גדול מה מעשיו, איש רע הוא, מלסטם בריות, קטן מה מעשיו "איש תם יושב אהלים" והייתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה, והיינו דכתיב "וירא ה' כי שנואה לאה".... ראה הקב"ה ששנואין מעשה עשו בפניה "ויפתח את רחמה", צריך להבין: אם לאה שונאת את עשו אז למה ההגדרה היא "כי שנואה לאה" ומה זה הלשון "עד שנשרו ריסי עיניה" תספר שלאה בכתה ונשרו לה הריסים, מה זה עד? אפשר פשוט לומר, לאה התפללה וחזרה והתפללה "נפתולי... נפתלתי" רבש"ע רחמנות, רק שלא אפול לידיים של עשו, אבל היא לא הסתפקה בזה היא ניסתה ועשתה את כל המאמצים שעשו לא ירצה אותה, כמו

כל פעם יושבים מחדש על תנאי ההעסקה, לבן, לבן, אתה לא רואה שזה לא הולך, כל פעם שאתה עושה תרגיל נוסף, חשבון הבנק של יעקב עולה יותר ויותר, ניסית פעם, ניסית פעמיים, עשר פעמים, זה לא הולך, לך תחפש קרבן אחר, אבל לא אצל לבן, אצל לבן הרמאות היא דרך חיים, לעומת זאת אצל יעקב, כשיעקב אומר "אחיו אני ברמאות" זה לא שאני אהיה רמאי כמוהו, לבן מרמה לאורך כל הדרך בלי להתחשב בתוצאות, "אחיו אני" אני ישר כל הדרך, ההיגיון אומר יעקב, עשית הסכם עם לבן, רימה אותך פעם פעמיים, מקסימום שלש, תופסים את הרגליים, עם כאלה אנשים לא מנהלים עסקים, זה נשמע הגיוני, לא אצל יעקב, הוא ממשיך, אצל לבן הרמאות היא דרך חיים, אצלי האמת היא הדרך היחידה, שלחו אותי לבית לבן, שם יושבים, ובדרך האמת חיים גם עם לבן.

את התוצאות אנחנו מקבלים בסוף הפרשה "וישכם לבן בבקר... וילך וישב לבן למקומו" חזר לדויו (לצערנו) מלמד שנכנסו לסטין בתוך ביתו והיו מקרקרין בו כל הלילה" (ב"ר ע"ד ט"ו-ט"ז) לבן חוזר הביתה והוא מגלה שבזמן שהוא רדף אחרי יעקב הגנבים חגגו בביתו ולא השאירו אפילו מסמר קטן הם לקחו את הכל, לא השאירו אפילו זכר לא נשאר ממה שהיה בבית, חז"ל מספרים את הסיפור לא בשביל שהוא מעניין ופיקנטי, חז"ל מספרים מה יצא ליעקב איש האמת, עם מה הוא יוצא מחרן, עם נשיו וילדיו ועם רכוש גדול "ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים" ואילו לבן האיש אשר החליף "את משכורתי עשרת מונים" התחיל כמעט בלי כלום "והנה רחל בתו באה עם הצאן" ילדה קטנה מסתדרת עם מעט הצאן שהיה ללבן, אחרי ששנים שהוא עושה את כל התרגילים, מנסה את כל הרמאויות, אפשר לומר שלא הייתה דרך שהוא לא ניסה להפיל בה את יעקב, ובסוף לא רק שזה לא הועיל לו בכלל, גם מהמעט שכן היה לו, לא נשאר כלום.

"לוח רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן" (תהלים ל"ז כ"א) שואלים כולם, מסכן הלוח אין לו איך לשלם, למה הוא נקרא רשע?, ויש ע"ז כמה הסברים אבל אפשר לומר פשוט, הרשע כל היום עושה עסקים, מרמה את זה, גונב מפה, מלוח בריבית שם, הוא נוקט בממונות לחומרא כמה שניתן להרבות בשיעורים כך הוא עושה, לכאורה היה צריך להיות משופע בממון, אם לא עשיר מופלג, לעומתו אותו אברך שמרבה בישיבה וממעט בסחורה וכל פעם יש לו חששות מחששות שונות, נזהר מהונאה, מתרחק מכל שאלה בענייני ממונות, הוא היה צריך להיות נצרך, ובפועל אנחנו רואים תמונה קצת שונה, הרשע לוקח הלואות "לוח רשע" ומסכן אין לו מאיפוא לשלם "וצדיק" לא רק שהוא חי חיים רגועים, שלווים ושקטים, הוא גם "חונן ונותן".

"מעשה אבות סימן לבנים" ככל שנדבק בדרכי האבות וב"תתן אמת ליעקב" ככל שנאמץ את הדרך של הדמעות והתחנונים, השתיקה (הצניעות) והתפילה של האימהות, כן נזכה להינצל מהידיים של שער וחותרנו, עדי היום בו יעלו לציון מושיעים.

"ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך, ותאמר לה המעט קחתך את אישי" מי לקח ממי "קחתך" "אישי" למי שייך יעקב ומיהו הלוקח? אומנם ניתן לומר בפשיטות שזה שלא הרגישה שיעקב הוא שלה, היה לה סיבות טובות לחשוב כך, זה "שהייתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים, שני בנים יש לה לרבקה, שני בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן" זה לא מה שקובע, את כל כולי השקעתי ביעקב, שעות של תפילה, ימים שלמים של בכיות ותחנונים, זה מה שקבע את העובדות בשטח, זה ורק זה שעשה את יעקב ל"אישי" בכל זאת עם כל הכבוד לתפילות שהם ורק הם חוללו את המהפך, אבל רחל הרי הייתה זו שלא עמדה לך בדרך, מה היא מבקשת דודאים, לא ראוי לתת לה ולו רק כתשלום סמלי תמורת הסימנים? בזמננו קוראים לזה מינימום של הכרת טובה.

צריכים לומר כשרחל מסרה את הסימנים ללאה, לאה לא ידעה שהיא קבלה סימנים כלשהם, רגע לא עלה על דעתה שהיא אמורה לנהוג לפי קודים מסוימים, קודים שהם אמורים להפוך לסימנים, גם יעקב שניסה להבין אם הוא ניסה להבין איך הודלפו הסימנים ללאה, לא עלה על דעתו לנסות לחפש את הפרצה אצל רחל, ורחל במה שחז"ל מגדירים "צניעות שהייתה בה ברחל" לא ניסתה להביא לפתרון התעלומה, שיעקב אומר לה "זקנתי הכניסה צרתה לביתה" היא לא מנסה אפילו לרמוז, שלאה אומרת לה "המעט קחתך את אישי" היא לא מראה אפילו "סימן" קלוש שיש דבר קצת משונה בתשובה כזאת, הצניעות של רחל אומרת גם שעושים דברים גדולים, דברים שהם בגדר של "מעשי אבות" זה צריך להיעשות בשתיקה, הדמעות והתחנונים של לאה, השתיקה והתפילה של רחל הצילו את שניהם מליפול לידיים של עשו, "ויזכור.. את רחל זכר לה שמסרה סימניה לאחותה ושהייתה מצירה שלא תעלה בגורלו של עשו... הוא שיסד הפיט "האדמון כבט שלא חלה צבה לקחתה לו ונתבהלה" (כאן ברש"י).

"קפדנותן של אבות ולא ענותנותן של בנים, קפדנותן של אבות מנין?" "ויחר יעקב וירב בלבן" מה את סבור, שמא מכות ופצעים היו שם? ולא היו שם אלא דברי פיוסים, יעקב מפיס את חמיו, "כי מששת את כל כלי" אפילו מחט אחת אפילו צנורא אחד, חתן הדר בבית חמיו, אפשר לו שלא להנות ממנו אפילו כלי אחד או סכין או חפץ אחד? (ב"ר ע"ד י"א) אחרי עשרים שנה בבית לבן, אחרי "ותחלף את משכורתי עשרת מונים" יעקב הולך סוף סוף לעשות סדר "ויחר" "וירב" אם זאת מריבה, מה זה הסכם שלום?

זאת הפרשה ואלו האנשים יעקב נשאר יעקב ולבן נשאר לבן, שאלנו איך ידעה רחל לומר "אבא רמאה הוא" הוא ייתן לך את לאה, כי זה האיש וזו דרכו, בלי לרמות הוא לא יכול בקשת ממנו דבר, סכמת איתו ענין, הוא בטוח יעשה הפוך, מה שנקרא שלמת לו עבור עגבניות, תשמח אם תקבל לפחות מלפפונים, "ותחלף את משכורתי עשרת מונים" בחשבון פשוט "עבדתך שש שנים בצאנך" בשש שנים לשנות את התנאים מאה פעמים זה יוצא בערך כל שלשה שבועות,

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

All it Takes is a Decision!

Harav Hagaon Elimelech Reznick Shlita

At the beginning of the parshah Rashi states, regarding the words **וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם**:

ואם תאמר וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עכבו שם, איהו לא יהיב לביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו, ומן השמים יעכבוהו, איהו עד חרן אזל כדאמרין בפרק גיד הנשה (חולין צא ב), וקרא מוכיח וילך חרנה, כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ.

In answer to the question of why Hakadosh Baruch Hu didn't hold Yaakov back to daven at the site of the Beis Hamikdash, Rashi explains that it doesn't work that way. Yaakov had to go all the way to Charan, where he realized with dismay that he had neglected to daven in the makom hamikdash, where Avraham and Yitzchak had davened, and then the place of Har Hamoriah came to him and he was able to daven.

We can take hisorerus from a discrepancy in the terminology Rashi uses. When describing how Yaakov passed the makom hamikdash Rashi says, **איהו לא יהיב לביה להתפלל**, he did not set his heart to daven. At this point, it was about the lev; had Yaakov Avinu's heart spurred him to daven, that would have been enough for him to be zocheh to daven there, as we know that **הבא לטהר מסייעין אותו**. But since his heart didn't prompt him to daven there, he didn't have **siyatta d'Shmaya** to do so, since **min haShamayim** they did not hold him back.

Subsequently, however, when describing how Yaakov realized that he had missed this opportunity to daven, the **lashon** Rashi uses **יהב דעתיה למהדר** — he set his mind to return. A decision involving **daas** is a much more monumental that one involving just the lev. Once he had missed the opportunity, the little hisorerus from the lev that would have sufficed initially was no longer enough. Now that he was already far away from Har Hamoriah, it took much more to regain the opportunity to daven; it required **דעתיה**, not just the lev.

This idea has far-reaching implications for us as well. At times, a person has an opportunity to grow in **ruchniyus** — perhaps there's a **shiur** right there — but he lacks the **יהיב לביה**. If his heart doesn't spur him to seize the opportunity, **min hashamayim** they will not spoon-feed him. Once he misses the opportunity, it's not entirely gone, but going

back to it takes much more resolve; there has to be a **יהב דעתיה למהדר**.

If, however, the person does set his mind to reclaim the opportunity to grow, a remarkable thing can happen: He can merit **kefitzas haderech**. Once Yaakov set his mind to return, he had incredible **siyatta d'Shmaya**.

Two Types of Kefitzas Haderech

There are actually two types of **kefitzas haderech**. The regular **kefitzas haderech** is when the person arrives at his destination in less time. Here, however, the **kefitzas haderech** was different, as Rashi says, and the Ramban elaborates: the place came to Yaakov. He didn't have to travel all the way there. Once Yaakov set his mind to return — **יהב דעתיה למהדר** — the opportunity came to him on a silver platter, and he merited a **siyatta d'Shmaya** that was greater than what he would have been **zocheh** to originally, had he davened when he was passing the **makom hamikdash**.

Rabbosai, when we learn this Rashi, we typically think that it would have been easier if Yaakov had davened at Har Hamoriah on his way to Charan, because regaining that opportunity was complicated afterwards. But the Chiddushei Harim offers a fascinating insight to the contrary. He explains that had Yaakov Avinu davened at Har Hamoriah on his way to Charan, it would not have been the same type of **tefillah**, and he might not have been **zocheh** to the dream with the **malachim** that he ultimately experienced in that place. Sure, he would have had **siyatta d'Shmaya**, but not to the same extent as when he set his mind to return.

After Yaakov felt that he had missed an opportunity, and decided that he wanted it back, his **tefillah** reached an entirely different level.

We see from here that a missed opportunity can actually lead to an even greater opportunity. The point is not that even though you missed the opportunity, you can still reclaim it, and it's never too late; rather, the **chiddush** is that missing the opportunity can create an even greater opportunity.

When you choose to seize the opportunity you previously missed, that **יהב דעתיה** allows you to connect to the

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

opportunity in a profound way that you could not have connected to the first time.

Indeed, we often see that late starters — be it baalei teshuvah, or others who didn't connect to learning or ruchniyus early on — are zocheh to unbelievable kefitzas haderech. Some of the top bachurim and avreichim in yeshivah have been learning for only five or six years, but they had the יהב דעתיה to propel them to great heights despite their late start.

This possibility of יהב דעתיה is accessible to all of us, and can enable us to reach places that perhaps once upon a time we had the opportunity to attain but we didn't. When there's יהב דעתיה later on, we can merit a phenomenal kefitzas haderech and enjoy a new opportunity to reach a place that we could not have arrived at earlier.

You Move the Malachim

What was Yaakov zocheh to when he decided to go back and daven at Har Hamoriah? He experienced the dream with malachim going up and down. The Nefesh Hachaim explains that what was revealed to Yaakov was that the Shechinah was right there; מלאכי אלקים עליהם וירדו בו means that they were in him. In other words, a person's actions are the force that controls the entire universe. What's going on up in Shamayim is not the determinant; it's what the person is doing. He pulls the strings of the malachim and sets Hashgachah pratis in motion.

R' Shimshon Raphael Hirsch explains that the revelation Yaakov experienced here was that ikar Shechinah b'tachtonim — this lowly world is the primary abode of the Shechinah. He adds that this idea sheds light on the halachah that when a person davens, he is supposed to direct his heart heavenward and his eyes downward: למטה ועיניו למטה. We might think that the reason his eyes should be directed downward is out of humility, but R' Hirsch explains that if the person is looking upward, he shows that he believes the Shechinah is far away, up in the heavens — but really, the Shechinah is right there! When you're davening, you are standing before Hashem and bringing the Shechinah right where you are. That's why your eyes should be downward.

At this point, Yaakov was going into galus, alone and penniless, having been robbed of all his money by Elifaz. He was leaving the beis midrash of Shem v'Ever and the tent of Yitzchak and traveling to the house of Lavan. Seemingly, he was departing a place of kedushah and heading to a dark place.

Yet at precisely this juncture, the Eibishter revealed to him that the Shechinah rests on him, and his maasim will determine where the malachim go and what they do.

The Sfas Emes, citing a Midrash, observes that this was one of the darkest times in Yaakov Avinu's life. The mountains were caving in on him, as it were, prompting him to daven, אָשָׂא עֵינָי אֶל הַהָרִים. This teaches, says the Sfas Emes, that in the darkest places, where tremendous tumah lurks, the greatest light can be uncovered.

All it takes to get out of that morass is the יהב דעתיה, the decision to seize the opportunity.

The kabbalah is always the hardest part of the growth process, however, because when a person resolves to fix something in himself he wonders whether he'll actually be able to follow through on that resolution. But the secret is that once you make the decision, then the kefitzas haderech happens. You just need the יהב דעתיה, and you don't have to think about what will happen afterwards, because once you make that commitment, you will merit tremendous siyatta d'Shmaya.

Gut Shabbos.